

Uitbraak van Public Health onderzoek: Academische werkplaatsen op dreef in de infectieziektebestrijding

Jeannine Hautvast¹, Freke Zuure², Arhur Eyck³, Marja van Bon-Martens⁴, Maria Prins⁵

Op 14 maart 2013 kwamen de vijf Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid (AWPG) die werken aan Infectieziekten bij elkaar om hun rol in het onderzoek van de infectieziektebestrijding te bespreken. Dat was voor het eerst sinds de start van de werkplaatsen. Dit vond plaats tijdens een druk bezocht symposium in Utrecht, georganiseerd door twee AWPG's Infectieziekten, in samenwerking met ZonMw en GGD Nederland. Aanwezig waren professionals uit de praktijk van de GGD-infectieziektebestrijding, onderzoekers van GGDen en universiteiten, regionaal arts-consulenten infectieziekten en medewerkers van het RIVM, en andere betrokken en belangstellenden. Hieronder een korte weergave van deze middag.

Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid

In 2005/2006 werden in Nederland negen Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid opgericht in het kader van een door ZonMw gefinancierd programma. Deze werkplaatsen (inmiddels 11 in aantal) richten zich op de volgende werkvelden in de publieke gezondheid: epidemiologie, gezondheidsbevordering, milieu en gezondheid, jeugdgezondheidszorg, openbare geestelijke gezondheid zorg, de verbinding tussen preventie en curatie, crisisbeheersing en infectieziekten. Iedere werkplaats kent één of meer van deze werkvelden als onderzoeksgebied. Centraal binnen de werkplaatsen staat een langdurige samenwerking op het gebied van beleid, onderzoek en praktijk, tussen één of meerdere GGD'en, een universiteit of kennisinstituut en gemeenten. Onderwijs maakt in veel gevallen expliciet deel uit van een werkplaats. Door de samenwerking gaan GGD'en meer wetenschappelijk onderbouwd werken, terwijl onderzoeksinstellingen meer praktijkgericht onderzoek uitvoeren. In 2014 eindigt de subsidie van ZonMw voor deze werkplaatsen, en daarom zijn zij bezig met de verdere inbedding van de AWPG binnen gemeenten, universiteit en GGD(en) om continuering van de werkplaats te borgen.

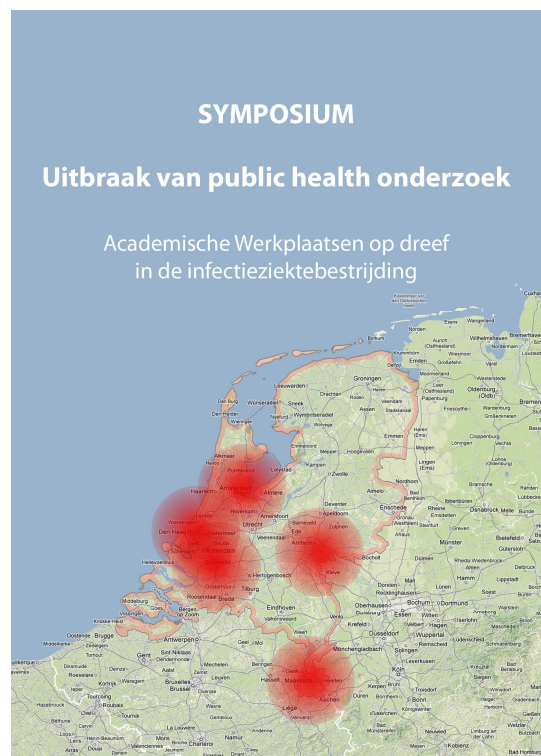
AWPG's Infectieziekten

In flitsessies van drie minuten kregen de coördinatoren van de vijf Academische Werkplaatsen Infectieziekten de kans hun werkplaats te presenteren (zie de tabel voor een overzicht). Waar sommige GGD'en met de ZonMw-financiering konden voortbouwen op een al bestaande academische aanpak en samenwerking, begonnen anderen van 'scratch'. Trots zijn alle vijf werkplaatsen op de opgebouwde structurele samenwerking met diverse partijen, hun onderzoeks- en onderwijsactiviteiten, en de behaalde resultaten.

AWPG's Infectieziekten onmisbaar voor de infectieziektebestrijding?

Prof. dr. Roel Coutinho, voormalig directeur Centrum Infectieziektebestrijding van het RIVM en voormalig lid van de ZonMw-programmacommissie AWPG, ging in zijn lezing in op de vraag of academische werkplaatsen onmisbaar zijn voor de preventie en bestrijding van infectieziekten in Nederland. Hij stelde dat onderzoek de geest scherpt en voor GGD'en onmisbaar is. Hij schetste het dilemma inzake de balans tussen het doen van fundamenteel versus toegepast onderzoek, en de rol van de werkplaatsen daarin. Daarbij wees hij erop dat toegepast onderzoek en implementatie niet zaligmakend zijn en er ruimte moet zijn voor basaal onderzoek. Aan de hand van voorbeelden uit zijn werkverleden toonde hij vervolgens hoe kleinschalig GGD-praktijkonderzoek juist door de inbedding in een academische werkplaats tot resultaten kan leiden die wetenschappelijk zeer interessant zijn. Dit is ondertussen ook bewezen door het veelvoud

¹ j.hautvast@elg.umcn.nl; Academische Werkplaats AMPHI, UMC St Radboud, Nijmegen; ² GGD Amsterdam, AWPG Sarphati Initiatief; ³ ZonMw, Den Haag; ⁴ GGD Hart voor Brabant en Tilburg University, AWPG Tranzo & GGD Nederland; ⁵ GGD Amsterdam en AMC, AWPG Sarphati Initiatief

aan publicaties en proefschriften dat de werkplaatsen opgeleverd hebben. Hij pleitte ervoor om dat wat je doet – én waarom – duidelijk kenbaar te maken aan de maatschappij en de politiek. Voor het voortbestaan van de werkplaatsen is het ook essentieel om in het vizier te blijven houden dat de activiteiten voor alle betrokken partijen (universiteiten, GGD'en en gemeenten) een toegevoegde waarde hebben. Tot slot benadrukte hij dat structurele financiering van academische werkplaatsen noodzakelijk is.

Succesvolle toepassing van onderzoeksresultaten in beleid en praktijk

Daarna kon iedereen actief meedenken over het dilemma hoe we onze onderzoeksresultaten het beste in de praktijk kunnen implementeren. Dat gebeurde in een workshop van prof. dr. Marlies Hulscher, hoogleraar Kwaliteit van Zorg voor infectie- en ontstekingsziekten (UMC St Radboud). Na een heldere uitleg over wat implementatie nu eigenlijk is en het belang ervan, werd aan de hand van enkele voorbeelden uit de GGD-praktijk geschetst hoe je idealiter zorg draagt voor een adequate implementatie van je onderzoeksresultaten. Een van de aangehaalde voorbeelden betrof de implementatie van hygiënevoorschriften in kinderdagverblijven. Net zo min als je mensen met een eenvoudige folder van het roken afhelpt, lukt het je niet om met alleen een richtlijn peuterleidsters aan het handenwassen te krijgen. Hulschers conclusie uit dit voorbeeld: ook wetenschappelijk onderbouwde adviezen – hoe concreet ook – worden alleen opgevolgd als ze goed zijn afgestemd op de mogelijkheden en ervaren belemmeringen in de dagelijkse praktijk. En hoe die praktijk in elkaar steekt, dat kunnen de professionals van de werkvloer het beste zelf vertellen.

Toekomst van de Academische Werkplaatsen Infectieziekten

De middag werd afgesloten met levendige discussies aan tafels in een 'gesprekscafé', waar de deelnemers bespraken hoe de organisatie, positie en functie van de Academische Werkplaatsen Infectieziekten in de toekomst het beste vormgegeven kunnen worden. Er werd wisselend gedacht over stellingen als 'de werkplaatsen moeten zich de komende jaren primair richten op zoönosen en soa's', 'iedere afdeling op het terrein van infectieziekten van een GGD moet onderdeel uitmaken van een Academische Werkplaats Infectieziekten' of 'Academische Werkplaatsen Infectieziekten overleven niet zonder subsidie van ZonMw'. Maar over een aantal zaken leek wel consensus te bestaan, bijvoorbeeld dat de GGD'en de trekkersrol moeten vervullen binnen de werkplaatsen, de belangrijke impuls die werkplaatsen gegeven hebben aan het beleid- en praktijkgerichte infectieziekteonderzoek, en het gevoel dat deze werkplaatsen een essentieel onderdeel vormen in de toekomstige continuering daarvan.

Conclusie

Het symposium 'Uitbraak van Public Health-onderzoek' liet onmiskenbaar zien dat de Academische Werkplaatsen Infectieziekten in de afgelopen jaren veel hebben opgebouwd en bereikt. Dat betreft onder andere de structurele samenwerking tussen universiteiten en GGD'en en de succesvolle uitvoering van vraaggestuurd wetenschappelijk onderzoek naar onderwerpen die relevant zijn voor de GGD als het gaat om preventie en bestrijding van infectieziekten. Door dit symposium hebben de verschillende werkplaatsen en andere betrokken praktijken elkaar (beter) leren kennen, en het veld weet (beter) wat Academische Werkplaatsen Infectieziekten doen en te bieden hebben. Dit geeft iedereen de kans om bij nieuwe vragen vanuit praktijk of beleid de juiste onderzoekspartners te vinden. Academische Werkplaatsen Infectieziekten (b)lijken inmiddels een belangrijke en niet te missen partner te zijn voor mensen die werkzaam zijn in de infectieziektebestrijding. De uitwisseling wordt voortgezet, onder meer op een volgend symposium van de Academische Werkplaatsen Infectieziekten. Voor komend jaar zal het de kunst zijn te zorgen voor een structurele financiële inbedding van de werkplaatsen publieke gezondheid.

Dank:

Aan de coördinatoren van andere AWPG's Infectieziekten voor hun bijdragen: Christian Hoebe, Jan-Hendrik Richardus en Jim van Steenberg. Dank aan ZonMw voor de financiering van het symposium en aan Marc van Bijsterveldt voor zijn redactionele ondersteuning.

Presentaties van de symposium zijn terug te vinden op de websites: www.sarphati.nl en www.academischewerkplaatsamphi.nl

Tabel. Overzicht en kenmerken van de Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid met het thema Infectieziekten

Naam en website werkplaats	Aangesloten GGD-en	Universiteit	Andere samenwerkingspartners	Onderzoeksthema's
AMPHI www.academischewerkplaatsamp hi.nl	GGD Gelderland-Zuid VGGM GGD Noord- en Oost- Gelderland GGD Hart voor Brabant GGD West-Brabant GGD Brabant-Zuidoost GGD Midden Nederland GGD IJsselland	Afdeling Eerstelijns geneeskunde, UMC St Radboud, Nijmegen	Nederlandse Patiënten Vereniging; Brabants Kennisnetwerk Zoönosen; Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid; Afdeling IQ en afdeling Medische Microbiologie, UMC St Radboud; RIVM-Cib.	Zoönosen Vaccinatie acceptatie Hygiëne Kwaliteit
Sarphati Initiatief www.sarphati.nl	GGD Amsterdam GGD Flevoland GGD Gooi- en Vechtstreek GGD Hollands Noorden GGD Kennemerland GGD Zaanstreek-Waterland	Centrum for Infection and Immunity Amsterdam, Academisch Medisch Centrum, UvA	Stichting 1 ^e lijn Amsterdam; Stichting SIGRA; Dienst Onderzoek en statistiek Gemeente Amsterdam; Achmea	Hiv HPV Reizigers infecties SOA Virale hepatitis
Noordelijk Zuid Holland www.awpgnzh.nl	GGD Hollands Midden GGD Den Haag GGD Zuid-Holland West	Afdeling Infectieziekten INZI/LUMC Afdeling Public Health en Eerstelijns Geneeskunde PHEG/LUMC	Faculteit Sociale Wetenschappen en Campus Den Haag van de Universiteit Leiden	Samenwerking nulde en eerste lijn (inclusief veterinair): -betere diagnostiek -snellere maatregelen Maatschappelijke aspecten van infectieziektebestrijding
Huisman Onderzoekscentrum Infectieziekten en Publieke Gezondheid (onderdeel van de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid, CEPHIR) www.huismanonderzoekscentrum. nl	GGD Rotterdam-Rijnmond, GGD Zuid Holland Zuid GGD Zeeland	Afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg (MGZ) Erasmus MC, Universitair Medisch Centrum Rotterdam	Soa Aids Nederland; Voedingscentrum NL	Virale hepatitis Tuberculose Outbreak infecties Soa/Hiv Seksuele gezondheid Handhygiëne Technische hygiënezorg Risicocommunicatie
Academische werkplaats Limburg; School of Public Health and Primary Care (CAPHRI) www.academischewerkplaatslimb urg.nl	GGD Zuid Limburg GGD Limburg-Noord GGD Brabant-Zuidoost GGD Hart voor Brabant GGD West-Brabant GGD Zeeland	Maastricht Universitair Medisch Centrum (MUMC+) Afdelingen Medische Microbiologie, Huisartsgeneeskunde, Gezondheidsbevordering, Experimentele psychologie	Open Universiteit; Soa-Aids Nederland; Cib-RIVM; In- Fact (UK)	SOA en virale hepatitis (incl. vaccinatie) Netwerk- en geografisch onderzoek Verborgene populaties Zoönosen, m.n. Q-koorts Laboratorium en cross-border surveillance E-health en risicocommunicatie Antibioticaresistentie